

Tolstoy Leo

Leo Tolstoin kertomuksia

Лев Толстой

Leo Tolstoin kertomuksia

«Public Domain»

Толстой Л. Н.

Leo Tolstoin kertomuksia / Л. Н. Толстой — «Public Domain»,

© Толстой Л. Н.

© Public Domain

Содержание

I	5
I	6
II	8
III	9
IV	11
V	13
VI	14
VII	16
VIII	17
IX	18
X	19
Конец ознакомительного фрагмента.	20

Tolstoy Leo, graf Leo Tolstoin kertomuksia

I MISTÄ IHMISET ELÄVÄT

Me tiedämme, että me olemme kuolemasta elämään siirretyt, sillä me rakastamme veljiä. Joka ei veljeänsä rakasta, se pysyy kuolemassa (P. Johanneksen 1 epistola, III: 14.)

Mutta jos jollain olisi tämän maailman hyvyttä, ja näkisi veljensä tarvitsevan ja sulkee sydämiänsä häneltä, kuinka Jumalan rakkaus pysyy hänessä? (III: 17).

Lapsukaiseni, älkäämme rakastako sanalla eli kielellä, vaan työllä ja totuudella. (III: 18.)

Sillä rakkaus on Jumalasta: ja jokainen, kuin rakastaa, se on Jumalasta syntynyt ja tuntee Jumalan. (IV: 7).

Joka ei rakasta, ei hän tunne Jumalata, sillä Jumala on rakkaus. (IV: 8.)

Ei ole yksikään Jumalata koskaan nähnyt. Jos me rakastamme toinen toistamme, niin Jumala meissä. (IV: 12).

Jumala on rakkaus ja joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä. (IV: 16).

Jos joku sanoo: minä rakastan Jumalata, ja vihaa veljeänsä, se on valehtelija; sillä joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän näkee, kuinka hän taitaa Jumalata rakastaa, jota ei hän näe. (IV: 20).

I

Asuipa kerran muuan suutari vaimoineen ja lapsineen hyyryläisenä talonpojan talossa. Eipä hänellä ollut omaa kotoa eikä kontua; suutarintyöllään vaan elätti itsensä ja perheensä. Leipä on kallista, mutta työ halpaa, niin että sen, minkä työllään sai, sen söikin suuhunsa. Hänellä vaimoineen oli yhteinen turkki ja sekin oli jo pahanpäiväiseksi kulunut; jo toista vuotta oli hän hommassa saada lampaan nahkoja uudeksi turkiksi.

Syksyksi saikin suutarimme vähän rahoja kokoon: kolmen ruplan seteli oli akalla arkun pohjalla ja viisi ruplaa ja kaksikymmentä kopeekkaa oli lainattu kylän talonpojille.

Niinpä eräänä aamuna lähteekin suutarimme kirkonkylään turkin hankintaan. Paitansa päälle puki akkansa liinaisen, pumpulilla alustetun mekon ja sen ylle verkkakauhtanan; kolmiruplaisen pisti taskuunsa, taittoi matkasauvan ja niin lähti suuruksen jälkeen. Mennessään arvelee: "miehiltä saan viisi ruplaa, siihen lisäksi nämä kolme, sillä saankin turkikset".

Tuli siitä suutari kirkonkylään ja poikkesi yhden talonpojan taloon, – eipä ollutkaan kotona, akka lupasi viikolla lähettää äijän tuomaan rahoja, mutta nyt ei antanut rahaa; kävi siitä toisen luo – mies vannoo, ettei ole rahaa; kaksikymmentä kopeekkaa oli kaikkiaan rahaa, ne nyt vaan pisti kouraan saappaattensa korjuusta. Silloin suutari arveli ottaa turkikset velaksi. Mutta turkkuripa ei velkaa uskonutkaan.

– Tuo ensin rahat, sanoi hän; sitten saat valita mieleisesi nahat; kyllä me tiedämme kuinka niitä mekkoja saa hakea.

Niinpä suutari ei saanutkaan asiatansa aikaan; saihan vaan kaksikymmentä kopeekkaa saappaatten korjuusta ja samalla otti mieheltä vanhat huovikkaat nahalla päällystettäväksi.

Suutari kävi alakuloiseksi, joi nuo kaksikymmentä kopeekkaa viinassa ja lähti turkitoinna kotia. Aamulla oli häntä hieman palellutkin, mutta nyt, ryypättyään, oli hänen turkittakin lämmin. Kulkee siitä tietään, toisella kädellään kopahuttelee sauvallaan jäätikköjä ja toisella taas huovikkaillaan hosuu, puhellen itseksensä.

– Onpa minun, sanoo hän, turkittakin lämmin. Tuo viinatilkka suolissa oikein luikertelee. Mitäpä minä turkilla teenkään. Näin sitä mennään ja huoletkin ovat haihtuneet. Semmoinen mies minä olen! Mitäs minä? Elänpä minä turkittakin. En minä ikänäni tarvitse sitä. Se vaan on paha – akka sitä kaipa. Ja onhan se katkeraakin – minun täytyy tuolle miehelle tehdä työtä ja hän pitää minua pilkkanaan. Malta, malta: jollet tuo rahoja, niin minä riistan lakinkin päästäs, totta maar riistänkin. Mitä tämä tämmöinen on? Maksaa parikymmentä kopeekkaa kerrassaan! Mitäs sitä sillä rahalla saa! Ei muuta kuin – juo suuhusi. "Puute on kova", sanoo hän. Sinulla on puute; eikös sitä minulla sitten olekkaan puutetta. Sinulla on talo ja karjaa ja kaikkea muuta, mutta mitäs minulla; sinulla on oma leipä, mutta minä olen ostoleivässä; kolme ruplaa viikossa saa leipään, vaikka mistä. Kun tulen kotiin, on leipäkin lopussa. Taaskin pane puolitoista ruplaa liikkeelle. Niinpä annakkin minulle omani.

Siten saapui suutari tienristeyksessä olevan kuvakappelin luo. Sen takaa kiiltää jotain valkoista. Suutari tähystää eikä saa selville, mikä se on; hämära oli jo päivän vallannut. Eihän tässä mitään kiveäkään ennen ole ollut, arvelee itseksensä. Oisiko joku eläin? Ei se siltä ainakaan näytä. Näyttää siltä, kuin sillä olisi ihmisen pää; mutta kun se on valkoinen. Ja mitäs ihminen siinä seisoi?

Kävi lähemmäksi – jo näkyy aivan selvään. Mikä ihme: tosiaankin se on ihminen; kuollut vai elävä hän lienee, alasti istuu liikkumaton, nojaten kappelin seinään. Suutaria rupesti hirvittämään; arvelee itseksensä: "ovat kai tappaneet ihmisen, riisuneet ja heittäneet sitten siihen. Jos tuota lähestyisi, ei siitä sitten vähällä irti pääsisi".

Ja niin suutari meni ohi; kun pääsi siitä kappelin taa, niin katosi ihminenkin näkyvistä. Päästyään kappaleen matkaa kappelista, hän katsahti taakseen ja näkikin silloin, että tuo ihminen oli hiukan siirtynyt ulommaksi kappelista, liikahdellen ja kurkistellen ympärilleen. Suutari säikähti kahta kauheammin, arvellen mielessään: "käynköhän sen luo vai menenköhän vaan tieheni. Kun vaan ei

kävisi pahoin, jos sitä lähestyn: kuka sen tietää, mikä mies se on. Saattaapa se äkkiä karata kurkuun kiinni ja kuristaa, eikä siitä sitten hyvällä irti pääse; ja vaikkei tuo kuristaisikaan, kyllä sen kanssa sittenkin olisi pääsemättömissä. Mitä minä alastoman ihmisen teen? Enhän saata ainoita vaatteitani päältäni riisua ja sille antaa. Mennään vaan pois Jumalan nimeen!"

Suutari kiirehti kulkuaan. Kappeli alkoi jäädä jälkeen; silloin omatunto rupesi häntä soimaamaan.

Ja suutari seisahtui maantiellä.

– Mitäs sinä Simeoni teet, lausui hän nuhdellen itseään. Lähimmäisesi on nääntymäisillään ja sinä pelkuri menet tiehesi. Vai oletko jo tullut upporikkaaksi? Pelkäätkä aarteesi ryöstettävän? Nyt, Simoseni, et tee kauniisti.

Simo kääntyi takaisin ja meni tuon ihmisen luo.

II

Simo lähestyy miestä, katselee sitä ja näkee sen olevan nuoren, täysivoimaisen miehen; mitään lyönnin merkkejä sen ruumiissa ei näy; sen vaan huomaa, että se on vilusta jähmettynyt ja peljästynyt; istuu vaan kyyryssä eikä katsokkaan edes Simoon; ikäänkuin olisi aivan uuvuksissa, niin ettei silmiänsäkään saa ylös käännetyksi. Simo astui aivan viereen: silloin se vasta ikäänkuin heräsi, käänsi päänsä, aukaisi silmänsä ja katsahti Simoon. Tuo silmäys saattoi Simon mieltymään mieheen. Simo heitti huovikkaansa maahan, päästi vyönsä irti, asetti sen huovikkaiden päälle ja riisui kauhtanansa.

– Mitäpä tässä pitkistä puheista, sanoo hän. Paneppa tuo päällesi.

Kuuletkos.

Simo otti miestä käsivarresta ja alkoi sitä nostaa pystyyn. Mies nousi. Simo näkee, että sen iho on puhdas ja hieno, kädet ja jalat hennot ja kasvot lempeät. Simo heitti kauhtanan hänen hartiolleen. Mutta eihän se saa käsiään hiihoihin. Simo sovitti kädet hiihoihin, vetäisi kauhtanan selkään, kääri sen kaksinkerroin ja satoi sen sitten vyöllään kiinni.

Ottipa Simo repaleisen lakkinsakin päästään, aikoi sen pistää hänen päähänsä, mutta kun omaa päätä alkoi palella, arveli itsekseen: "minun on pääni kalju kauttaaltaan, mutta hänellä on pitkät kiharat suortuvat." Niinpä pani lakin taas omaan päähänsä. "Parempi on, että annan hänelle saappaat."

Asetti sen siihen istumaan ja pani huovikkaat jalkaan.

Puettuaan siten hänet, sanoi suutari hänelle:

Kas niin veljeni, lähdeppä nyt liikkeelle, ettäs lämpiät. Kyllä tässä ilman meitäkin toimeen tullaan. Voitko sinä käydä?

Mies seisoo vaan, katsoo lempeästi Simoon eikä sano mitään.

– Miksi sinä et vastaa? Emme tähän aijo jäädä talvea pitämään. Täytyy mennä ihmisasunnoille. Tuossa on sauvani; nojaa siihen, jos olet heikko. Lähtään nyt vaan.

Ja mies lähtikin, astui kepeästi, jäämättä jälkeen.

Käyden tietä, kysyy Simo häneltä:

– Mistä kaukaa olet?

– En minä täältä päin ole.

– Kyllähän minä tälläiset tunnen. Mutta kuinka sinä jouduit tänne kappelin seinämälle?

– Sitä ei ole minun lupa sanoa.

– Ihmiset arvatenkin ovat olleet ilkeitä?

– Ei minulle kukaan ole ollut paha. Jumala on minua rangaissut.

– Jumala kai; mutta johonkin sitä täytyy päänsä pistää. Minne sinun on mentävä?

– Sama se minusta.

Simo kummastui. Mies ei ollenkaan näyttänyt irvihampaalta; hänen puheensa oli lempeä, mutta ei vaan ilmaise mitään itsestään. Simo arveli itsekseen, saattaahan sitä ihmisellä olla kaikenlaista elämässään. Ja hän sanoi miehelle:

– Käy sitten minun luokseni; lämpenethän edes vähän.

Simo lähestyi kotoaan; vieras kulkee vaan vieressä eikä jää jälkeen. Alkoipa tuulikin puhalttaa, tunkien Simon paidan sisään. Siitä rupesi hän selviämään, kun pakkanen alkoi palella. Kulkee nokkaansa nipistellen ja akkansa mekkoa tiukemmasti ympärilleen käärien ja arvelee itsekseen: "Näinkö se turkki saatiinkin; menin turkin hakuun ja kadotin kauhtanankin ja kaupan päällisiksi tuon alastoman miehen kotia. Tästä muija ei suinkaan kiittele!" Muistellessaan eukkoansa, tuli Simon ikävä. Mutta kun sai katsataneeksi vieraaseen ja kun muisti, kuinka tämä silmäsi häntä kappelin kohdalla, niin tuntui sydämessä niin sanomaton ilo.

III

Simon vaimo toimitti varhain kaikki aamuaskareensa: hakkasi puut, kantoi veden, ruokki lapset. Sitte otti itsekin jonkun suupalan ja alkoi arvella, milloin panisi taikinan, huomennako vai tänään? Olihan iso kyrsänkannikka vielä jälellä.

"Jos, arvelee hän, Simo siellä syö päivällisensä eikä sitten syö paljon illalla, niin huomisen päivää leipä kyllä riittää."

Siinä Martta käänteli ja katseli kyrsää ja päätti: "en teekkään tänään vielä taikinaa. Jauhojakaan ei ole enää muuta kuin yhteen taikinaan. Perjantaihin päästään tavalla tai toisella."

Martta pisti leivän talteen ja istui pöydän ääreen paikkaamaan miehensä mekkoa; neuloessaan muistelee miestänsä ja ajattelee, kuinka se nyt turkiksia ostelee.

"Kunhan vaan turkkuri ei sitä pettäisi. Kovin se meidän äijämme on yksinkertainen. Itse ei se ketään petä, mutta pieni lapsikin voi hänet pettää. Kahdeksan ruplaa on suuri raha. Sillä saa jo hyvätkin turkinainekset. Turkki on aina turkki, vaikka se ei olisikaan parkkinahoista. Mikä leikki oli viimekin talvena ilman turkkia! Ei päässyt avannolle eikä muuannekaan. Kun ukko meni kylään, niin pani se kaikki vaatteet päälleen, minä jäin aivan ilman. Kylläpä oli jo aikakin mennä. Pitäisipä sen jo palata. Kunhan vaan ukkoseni ei olisi jäänyt kyläilemään!"

Juuri näitä miettiessään, kuuleekin Martta-muori askeleita portailta; joku astui porstuaan. Hän pisti neulansa kankaaseen ja lähti porstuaan. Näkeepä kaksin tultavan: Simo seisoo porstuassa ja hänen takanaan vieras, hatuton mies huovikkaissa.

Martta tunsu heti miehessään viinan hajun. Aivan oikein, arvelee hän, nyt se on ollut omilla teillään. Oikein sydäntä kouristi, kun näki miehensä, ilman kauhtanaa, mekko vaan yllä ja kädet tyhjillään, vaikenevan ja kainostelevan. Joi kun joikin rahat, arvelee hän, tuhlassi kaikki jonkun maankulkijan keralla ja vielä päälle päätteeksi senkin raahasi mukaansa kotia.

Martta päästi heidät edellään tupaan, meni itse perässä ja, tarkastellessaan vierasta, huomasikin sen olevan tuntemattoman, laiha nuorukaisen, puetun heidän kauhtanaansa. Ei paitaa eikä takkia sillä ollut ollenkaan. Tultuaan sisään, jäi se liikkumaton seisoa tuijottamaan, luoden silmänsä maahan. Martta arveli: ei se suinkaan ole mikään hyvä ihminen – kun on niin peloissaan.

Nyreänä meni Martta uunin ääreen ja katselee, mitä siitä nyt tulee.

Simo otti lakin päästään ja istui hyvänpäiväisesti penkille.

– Noh, Martta, sanoi hän, etkös toimita syötävää illalliseksi?

Martta mutisi jotain itsekseen; seisoo vaan pankon vieressä liikahtamatta, katsellen milloin toista, milloin toista ja pudistellen päätään. Simo kyllä huomaa, ettei eukko suinkaan ole tyytyväinen, mutta minkäs sille voi; ei ole mitään huomaavinaan ja tarttuu vierasta käteen.

– Käydäänpä veliseni syömään, sanoo hän hänelle.

Vieras istui penkille.

– Mitäs nyt! Etkös ole mitään keittänyt?

Martta vimmastui.

– Kyllä keitin, mutta en sinulle. Johan sinä olet järkesikin juonut. Menit turkin hakuun ja kadotit kauhtanasikin ja lisäksi toit kotiasi alastoman maankulkijan. En minä ole juupoille illallista laittanut.

– Riittää jo, Martta. Mitäs järjettömästi suutasi soitat?

Tiedustelisit ensin, mikä mies vieras on...

– Sano sinä, mihin rahat olet hukannut?

Simo hakemaan kauhtanaa, sai sieltä setelin ja levitti sen.

– Tuossa on rahat; naapuri ei maksanutkaan velkaansa, huomenna lupasi toimittaa.

Martta suuttui kahta kauheammin: turkkia ei ostanut ja talon ainoan kauhtanankin antoi alastomalle, oudolle miehelle, ja senkin sitten kuljetti kotiansa.

Tempasi rahan pöydältä, kävi kätkemään sen ja samalla sanoo:

– Ei minulla ole illallista. Mikä sitä kaikkia alastomia juoppoja jaksaisi ruokkia.
– Voi Martta! Hallitseppa kielesi. Kuule ensin, mitä sinulle sanotaan.
– Eipä humalaisen hullun puheista kuitenkaan viisastuisi. Enpä syyttä estellyt sinun vaimoksesi ruvetessani. Äitini antoi minulle ison joukon palttinakääryjä myötäjäisiksi – sinä joit ne; menit ostamaan turkkia – joit senkin.

Simo kylläkin tahtoi selittää vaimolleen juoneensa vaan kaksikymmentä kopeekkaa ja kertoa, missä ja kuinka tuon vieraan kohtasi; mutta Martta ei suo hänelle sananvuoroa, sanat tulvailevat parittain hänen suustansa. Mitä jo kymmenen vuotta sitten tapahtui, senkin nyt laulaa kuuluville.

Martta toimitti ja puhui puhumistaan; viimein kohahti Simon luo ja tempasi häntä hihasta.

– Anna pois minun mekkoni. Yksi vaan minulla onkin ja senkin riistit päältäni ja kiskoit yllesi. Anna pois sinä kylänkoira. Jospa siihen paikkaan pakahtuisit.

Simo alkoi riisua mekkoa, käänsi hihan nurin, akka nykäisi siitä, niin että neulokset rasahtivat. Sitten eukko tempasi mekkonsa, heitti sen päähänsä ja tarttui kääkään. Oli jo lähteä tuvasta, mutta pysähtyi vielä: sydän rupesi sulamaan – halusi päästä mielipahasta ja saada tietää, kuka tuo vieras oli.

IV

Martta siis pysähtyi ja sanoi:

– Jos se olisi kunnon ihminen, niin ei se suinkaan alaston olisi ollut hyvillä retkillä, niin kyllä voisit sanoa, mistä sellaisen keikarin käsität.

– Johan minä sen sanoin sinulle: minä kävin tietäni ja hän istui alastomana ja kohmettuneena vilusta kappelin seinämällä. Eihän nyt ole kesä alastomana oltavaksi. Jumala varmaan ohjasi tieni hänen luoksensa, muutoin hän olisi ollut hukassa. Mitäs tässä muuta saatoin tehdä. Tapahtuuhan sitä ihmiselle kaikenlaista. Minä puin hänet ja toin tänne. Hallitse sinä mielesi. Tämä on synti, Marttaseni! Kaikkihan olemme kuolevaisia.

Martta halusi torata sydämensä tyhjäksi, mutta katsahti vieraaseen ja vaikenä. Vieras istuu penkin kulmalla liikahtamatta; kätensä hän oli laskenut polvilleen, päänsä rinnalleen ja, sulkien silmänsä, käpristeli ikäänkuin hengenahdingossa. Martta vaikenä. Simo sanoi hänelle.

– Martta hoi! Eikö sinulla Jumalaa enää olekkaan!

Martta kuuli nämät sanat, katsahti vieraaseen ja heltyi. Hän lähti ovensuusta, meni uuninpuoliseen nurkkaan ja sai sieltä illallista. Ruokakupin asetti pöydälle, kaatoi kaljaa ja asetti viereen viimeisen kyrsänkannikan. Toipa veitsen ja lusikankin.

– Särppikää nyt, jos maistaa, sanoi hän.

Simo siirsi vieraan.

– Käänny nyt pöytään, poikaseni, sanoi hän.

Simo leikkasi leipää, murensi sen kaljaan, ja sitten miehet rupesivat syömään. Mutta Martta istui pöydän nurkkaan, nojasi käteensä ja katseli vierasta.

Ja Martan tuli sääli vierasta ja hän mieltäytyi häneen. Ja äkkiä vieras kävi iloisen näköiseksi, lakkasi rypistelemästä kasvojaan, loi silmänsä Marttaan ja hymyili.

Saivat siitä syöneeksi; eukko korjasi ruuan ja rupesi kuulustelemaan vierasta:

– Mistä kaukaa vieras on?

– En minä ole näiltä tienoilta.

– Kuinkas sinä tielle jouduit?

– Minä en saa sanoa.

– Kukas sinut ryöväsi?

– Minua on Jumala rangaissut.

– Noin alastiko sinä istuit?

– Näin alasti vaan istuin ja palelin; Simo näki minut ja armahti: riisui päältäään kauhtanan, puki sen päälleni ja käski tulla mukanaan. Täällä taas sinä minut syötit, juotit ja säälit. Jumala teitä siitä palkitkoon.

Martta nousi, otti akkunasta Simon vanhan paidan, juuri sen, jota oli paikkaellut, ja ojensi sen vieraalle. Sai vielä housutkin ja ojensi ne miehelle.

– Otas tuo; eihän sinulla näy olevan paitaakaan. Pue se päällesi ja asetu makaamaan, mihin mielesi tekee, laudoille tai uunille.

Vieras riisui kauhtanan, pukeutui paitaan ja meni laudoille maata.

Martta sammutti kynttilän, otti kauhtanan ja kiipesi ukkonsa viereen.

Peitti sitten itsensä kauhtanan liepeellä, makaa, vaan ei nuku; vieras pyörii vaan hänen ajatuksissaan.

Surulliseksi käypi hänen mielensä, muistellessaan, että vieras söi viimeisen kyrsän ja ettei huomenna ole leivänmurua; muistellessaan antaneensa pois paidan ja housut; mutta kun samalla muistaa hänen hymyilynsä, käy hänen sydämensä niin riemuisaksi.

Kaukaa Martta ei maannut, kun jo kuuleekin, ettei Simokaan nuku, kuinka se kiskoo kauhtanaa päälleen.

- Simo kuuleppas!
 - Häh!
 - Leipä on aivan lopussa, enkä minä tullut uutta alustaneeksi. Kuinka sitä huomenna tullaan toimeen? Lainaisinko Liisa-tätiltä?
 - Kyllä Herra pitää huolen huomisesta.
Akka vaikenä vähäksi aikaa.
 - Kyllä se näyttää kunnan ihmiseltä, mutta miksi se ei puhu mitään itsestään?
 - Varmaankaan ei saata.
 - Simo hoi!
 - Mitä nyt?
 - Me kyllä annamme, mutta miksi meille ei kukaan mitään anna.
- Simo ei osannut siihen mitään vastata. Sanoi siis: "Kyllä sitä jo on puhuttu kylliksi." kääntyi toiselle kupeelleen ja nukkui.

V

Aamulla Simo herasi. Lapset makaavat; vaimo oli lähtenyt kylään leivänlanaan. Eilinen vieras istuu yksin penkillä vanhassa paidassa ja kantioissa ja katselee ylöspäin. Hänen kasvonsa olivat paljon kirkkaammat kuin eilen.

Ja Simo sanoi:

– Kuinkas nyt, ystäväni: vatsa vaikeroi leipää ja alaston anoo vaatetta. Kunkin täytyy elättää itse itsensä. Mitä sinä osaat tehdä?

– En minä osaa mitään.

Simo kummastui ja sanoi:

– Kyllä kaikkeen oppii, kun vaan on halua.

– Kun muut tekevät työtä, niin teen minäkin.

– Mikä sinun nimesi on?

– Mikaeli.

– Niin aina Mikaeli; sinä et tahdo ilmoittaa asioitasi; se olkoon sinun oma asiasi; mutta elää täytyy jokaisen. Jos suostut tekemään, mitä käsken, niin minä ruokin sinua.

– Jumala sinua palkitkoon; kyllä minä teen työtä. Sano, mitä tulee tehdä.

– Työ on mitä yksinkertaisinta. Katso...

Mikaeli tarkasteli, otti rihman sormiinsa, heti ymmärsi asian ja teki langanpään.

Simo osoitti, kuinka lanka oli pidettävä. Senkin hän heti käsitti. Mestari neuvoi, kuinka harjas oli kiinnitettävä, kuinka neulottava; kaikki tämä heti käsitti.

Näytti Simo hänelle mitä työtä tahansa, heti hän sen ymmärsi, ja kolmantena päivänä hän jo teki työtä niin kuin hän koko ikänsä olisi sitä harjoittanut. Hän tekee työtä pysähtymättä, syö vähän; jos työ loppuu, hän on vaan vaiti ja katselee ylös. Kadulle hän ei käy, liikoja ei puhu, ei laske leikkiä eikä naurahtele.

Yhden ainoan kerran nähtiin hänen hymyilevän; se oli sinä ensimmäisenä iltana, jolloin emäntä oli asettanut hänelle illallista.

VI

Päivä liittyi päivään, viikko viikkoon, täyttyi jo vuosiakin umpeen. Mikaeli elää elämistään Simolla ja tekee työtä. Levisipä ympäriinsä maine, ettei kukaan tee niin puhdasta ja vahvaa työtä kuin Simon työmies. Ja ylenympäri tienoilta ruvettiin tilaamaan Simolta jalkineita ja varallisuus kasvoi Simon kodossa.

Niinpä kerran, kun Simo ja Mikaeli istuivat talvisaikaan työnsä ääressä, karahutti tuvalle komea reki, kolme hevosta edessä ja monet kellot aisoissa. Katsotaan ikkunasta, reki pysähtyi tuvan eteen, reipas renkipoika hyppäsi etulaudalta aukaisemaan kuomin ovea. Kuomista kömpi turkkiin puettu herra. Päästyään reestä, astui hän Simon taloon ja tuli porstuaan. Martta hyppäsi ja tempasi oven selko seljälleen. Herra kumartui, tuli tupaan, oikaisihe, oli koskea päällään kattoon, valtasipa yksin koko tuvan nurkan.

Simo nousi seisomaan, kumarsi herraa ja ihmetteli. Simo itse oli näivettynyt, Mikaeli laiha ja Martta taas tuima ja laiha kuin lastu; mutta tämä herra oli aivan kuin toisen maailman miehiä: turpa punainen ja verevä, kaula kuin härän ja koko ruumis kuin tukista veistetty. Herra henkäisi, riisui turkit, istui penkille ja sanoi;

– Kuka tässä on mestari?

Simo astui esiin ja sanoi:

– Minä, teidän armonne.

Herra huusi rengilleen: Pekka, tuos tavara tänne.

Renkipoika juoksi tupaan ja toi kääreen. Herra otti kääreen ja asetti sen tuolille.

– Aukaise se, sanoi herra. Renki aukaisi.

Herra tokkasi sormellaan nahkaan ja sanoi Simolle:

– Kuules suutari, näetkös nahan?

– Näen kyllä, teidän ylhäisyytenne, sanoo suutari.

– Mutta ymmärrätkö sinä myös, mimmoinen tämä nahka on?

Simo tunnusteli sormin nahkaa ja sanoi:

– Hyvää on nahka.

– Sitä minäkin! Sinä pöllö et sellaista nahkaa ole nähnytkaan. Se on Saksan nahkaa, maksaa kaksikymmentä ruplaa.

Simo kävi araksi ja sanoi:

– Missäpä meikäläinen sellaista saisi nähdä.

– Niin juuri. Osaatkos sinä tästä nahasta neuloa minulle sopivat saappaat?

– Osaan, teidän armonne.

Herra sanoi, huutaen hänelle:

– Osaat vai! Käsitätkö, kenelle sinun tulee neuloa ja minkälaisista aineksista? Sinun pitää laittaa minulle sellaiset saappaat, jotka kestävät vuoden ratkeumatta ja vääristymättä. Jos kykenet, niin ota sitten työ ja leikkaa nahka, mutta, jollet pysty, niin älä sitten otakkaan äläkä leikkaa nahkaa. Sen sanon sinulle ennalta: jos saappaat ratkeavat tai vääristyvät ennen vuotta – niin toimitan sinut linnaan; jolleivät ratkea eivätkä vääristy ennen vuotta, maksan minä kymmenen ruplaa.

Simo säikähti eikä tiedä, mitä pitää tehdä. Katsahti Mikaeliin, tokkasi häntä kyynärpäällään kylkeen ja kuistasi:

– Otetaanko vai ei?

Mikaeli nyökkäsi päällään: otetaan vaan.

Simo totteli Mikaelia, otti tehdäkseen sellaiset saappaat, jotka vuoteen eivät ratkeaisi eivätkä vääristyisi.

Herra huusi renkipoikaansa, käski riisumaan vasemman saappaan ja ojensi jalkansa. "Ota mitta".

Simo neuloi kymmenvaaksaisen paperin mitaksi, silitti sen, asettui polvilleen, pyyhkäisi hyvin kätensä esiliinaansa, ettei olisi tahrannut herrassukkaa, ja rupesi ottamaan mittaa. Mittasi pohjan, sitten rinnan, rupesi pohjetta mittaamaan, eipä paperi ulettunutkaan. Jalka on pohkeen kohdalta kuin pölkky. "Varo vaan, ettei varresta ahdistaa". Simo rupesi jatkamaan paperia. Herra istuu ja kaivelee peukaloillaan sukkansa vartta ja katselee tuvassa olijoita. Näkipä Mikaelinkin.

– Mikä mies se tuo on, kysyi hän.

– Sepä se mestari itse onkin; hänpä juuri ne neulookin.

– Muista siis, sanoo herra Mikaelille, ettäs neulot niin, että vuoden pitävät. Simo katsahti Mikaeliin ja huomasi, ettei tämä edes katsokkaan herraan, vaan oli asettunut nurkkaan herran taa, ikäänkuin tarkastelisi jotakin. Siellä hän katsoi katsomistaan; äkkiä ilmestyi hymy hänen kasvoilleen, jotka kokonaan kirkastuivat.

– Mitä sinä hassu irtistelet; parasta olisi, ettäs pitäisit varasi ja laittaisit saappaat aikoinaan valmiiksi, sanoi herra.

Ja Mikaeli sanoi:

– Kyllä ne siksi valmistuvat, kun niitä tarvitaan.

– Hyvä vaan.

Herra veti saappaan jalkaansa, kääriytyi turkkiinsa ja meni ovelle; mutta unhottikin kumartua ja löi päänsä kamanaan.

Herra torui ankarasti, hieroi päätänsä, istui rekeen ja ajoi tiehensä.

Herran lähdettyä sanoi Simo:

– Olipa sen pää oikein piistä. Eipä siitä moukarillakaan saisi henkeä lähtemään. Kamanan siirsi kallollaan, vähääkään vammaa saamatta.

Mutta Martta taas sanoi:

– Mikäpä sen on voidessa sellaisessa elämässä. Eihän moiseen syöttölässonniin kuolemakaan tohdi käydä käsiksi.

VII

Ja Simo sanoi Mikaelille:

– Kyllähän me otimme työn tehdäksemme; kun vaan siitä kunnialla pääsisimme eroon. Ainekset ovat kalliit ja herra niin vihainen. Kun vaan emme erehtyisi. Kas niin, sinun on silmäsi terävämpi ja minua paljoa kätevämmäksikin sinä olet käynyt: ota sinä siis mitta ja leikkaa nahka, minä taas en päätän nämä terät.

Mikaeli totteli, otti herran tuomat ainekset, levitti pöydälle, asetti ne kaksinkerroin, otti veitsen ja alkoi leikata.

Martta lähestyi Mikaelia, katsoo kuinka tämä leikkaa ja ihmettelee, mitä Mikaeli nyt tekee. Marttakin oli jo tottunut käsittämään suutarintyötä; hän katsoo siis ja näkee, ettei Mikaeli leikkaakaan nahkaa saappaan muotoon, vaan laittaa päät pyöreiksi.

Martta aikoi sanoa jotakin, mutta sitten arvelikin itsekseen: "varmaankaan minä en käsittänyt, kuinka ne herrassaappaat ovat neulottavat; kai Mikaeli sen paremmin ymmärtää, en puutu mihinkään."

Mikaeli sai parin leikanneeksi, otti langan ja alkoi ommella; mutta ei kahdella harjaksella, vaan yhdellä langalla, niinkuin pieksuja ommellaan.

Marttaa yhä enemmän kummastutti, mutta ei hän kuitenkaan puuttunut asiaan. Mikaeli yhä vaan neuloo. Tuli päivällishetki, Simo nousee työstään, katso: Mikaeli on herran nahasta neulonut pieksut.

Simo ällistyi ja huokasi. Mikä nyt on Mikaelin? Koko vuoden on hän tehnyt työtä erehtymättä koskaan, ja nyt teki työnsä näin onnettomasti. Herra teetti reunuspohjaiset varsisaappaat ja hän neuloo sileät pieksut, ilman pohjaa; pilasi nahan pahanpäiväisesti. Kuinka minä nyt herrasta suoritan. Sellaista nahkaa minä en saa mistään.

Ja hän sanoo Mikaelille:

– Mitäs sinä, poikaseni, nyt olet tehnyt? Turmiooon minut olet saattanut. Herra tilasi saappaat, ja mitäs sinä olet laittanut?

Mutta juuri kun hän alkoi näin torua Mikaelia, kilahti ovenrengas ja joku löi oveen, pyrkien sisään. Kurkistettiin ikkunasta, joku oli saapunut ratsain ja sitoi kiinni hevostaan. Ovi aujaistiin ja se saman herra renkipoika tuli tupaan.

– Hyvää päivää!

– Jumal'antakoon! Mitäs on asiaa?

– Rouva lähetti tiedustamaan niitä saappaita.

– Mitäs niistä?

– Se vaan, ettei herra saappaita enää tarvitsekaan. Hän en mennyt toiseen maailmaan.

– Todellakin?

– Eipä päässyt hengissä täältä edes kotiansakaan, reessä heitti henkensä. Kun, päästyämme taloomme, ruvettiin häntä nostamaan reestä, kaatui hän kuin jauhomatto; jo oli aivan kohmettunut, siinä makasi ruumiina, töin tuskin saimme hänet reestä ulos. Rouva lähetti siis sanomaan, että se herra, joka kävi teillä tilaamassa saappaita, ei niitä enää tarvitsekaan; sen sijaan käskyy rouva teitä kiiruimman kautta neulomaan ruumiille pieksut siitä samasta nahasta. Käskipä minun odottamaan, kunnes valmistuvat ja tuomaan ne mukanani. Sen vuoksi minä nyt tänne saavuin.

Mikaeli kokosi pöydältä nahanjäännökset, kääri ne tötteröön, otti valmiit pieksut, läjähytti niitä vastatusten, pyyhkäisi esiliinallaan ja ojensi rengille. Tämä otti jalkineet ja sanoi:

– Hyvästi nyt, talonväki! Voikaa hyvin!

VIII

Kului siitä vuosi, kaksi. Mikaeli asuu jo kuudetta vuotta Simolla, asuu ja on kuin ennenkin: ei käy missään, liikoja ei puhu; kaiken sen aikaa hän on kahdesti vaan hymyillyt, ensikerran, kun emäntä asetti hänelle illallista ja toisen kerran, kun herra tilasi saappaita. Simo ei voi kyllin kiitellä työmiestään. Eikä hän enää häneltä utele, mistä hän on; sitä vaan pelkää, ettei Mikaeli menisi heiltä pois.

Niinpä istuvat kerran kotona. Emäntä työntää kattiloita uuniin ja lapset juoksevat penkeillä ja katselevat ikkunoista ulos. Simo neuloo toisessa ikkunassa ja Mikaeli kiinnittää korkoa toisessa.

Poikanen juoksi pitkin penkkiä Mikaelin luo, nojasi hänen olkaansa ja kurkisti ikkunaan.

– Katsoppas setä Mikaeli, katsos, tuolta tulee kauppiaanrouva tyttöineen meille. Toinen tytöistä ontuu.

Heti kun Mikaeli sen kuuli, heitti hän työnsä pois, ja, kääntyen ikkunaan, alkoi katsella ulos.

Simon kävi kummaksi. Eihän Mikaeli ennen koskaan katsonut kadulle ja nyt, lyhmistyen akkunaan, kurkistelee hän ulos. Simokin katsoi ulos: sieltä todellakin näkyy vaimo lähestyvän hänen taloaan; se oli puhtaasti puettu ja talutti kädestä kahta turkkiin ja kirjaviin villahuiviin puettua pientä tyttöä. Tyttöset ovat niin toisensa kaltaiset, ettei niitä voi eroittaa. Toisen jalka vaan on vähän viallinen – se ontuu vähän kulkiessaan.

Vaimo astui portaita porstuaan, haparoi ovea, vetäisi säpistä ja aukaisi oven. Laski sitte edellään tyttöset tulemaan tupaan ja itse tuli perässä.

– Hyvää päivää, talonväki!

– Jumala antakoon! Terve tuloa! Mitäs vierailla olisi asiaa?

Vaimo istahti pöydän ääreen, tyttöset painuivat hänen syliinsä, vierastaen oudossa paikassa.

– Tarvitsisi ommella näille tytöille kevääksi nahkakengät.

– Laitetaan vaan. Eihän noita noin pieniä meillä tosin ole ommeltu, mutta kyllä ne silti saadaan tehdyksi. Joko sitten haluatte reunuspohjaisia tai neulekenkiä, aluskankaalla ilman reunusta. Tämä työmies minulla on aika taituri.

Simo katsahti Mikaeliin: tämä on heittänyt työnsä pois ja katselee tyttösiä.

Simon kävi Mikaeli kummaksi. Tosin tyttöset ovat sangen sieviä: mustasilmäisiä, pullea- ja punaposkisia, sievissä turkeissa ja liinasissa: mutta kuitenkin Simo ei voi käsittää, mitä hän niistä niin kovin tarkastelee, ikäänkuin ne ennalta olisi tuntenut.

Simo kummasteli ja alkoi sitten puhutella vaimoa ja sopimaan kengistä. Sovittiin hinnasta, ruvettiin mitanottoon. Vaimo nosti polvilleen ontuvan tyttöksen ja sanoo:

– Tästä tulee sinun ottaa kaksi mittaa; väärään jalkaan neulo yksi kenkä ja suoraan kolme. Niillä kummallakin on yhtäläiset jalat. Ne ovat kaksosia.

Simo otti mitan ja sanoi ontuvasta: Kuinka sen tyttöpahan on käynyt?

Vai onko se syntyjään jo ollut sellainen?

– Ei ole. Äiti likisti sellaiseksi.

Martta tarttui siinä puheeseen, haluten tietää, kuka vaimo oli ja kenen lapsia ne olivat; kysyi siis:

– Etkö sinä olekkaan niiden äiti?

– En minä ole niiden äiti enkä sukulainenkaan edes, aivan ne minulle ovat vieraita – ottolapsia.

– Kuitenkin niitä niin hellit, vaikka vieraitakin ovat.

– Kuinkapa minä voisin olla niitä säälimättä; itsehän olen ne rinnoillani imettänyt. Olihan sitä omakin lapsi, mutta Herra otti pois; sitä en niin säälinyt kuin näitä.

– Kenen lapsia ne ovat?

IX

Vaimo kävi puheliaaksi ja alkoi kertoa:

"Noin kuusi vuotta takaperin, sanoi hän, joutuivat nämä lapset orvoiksi sekä isästään että äidistään; isä haudattiin tiistaina ja äiti kuoli perjantaina. Nämä raukat syntyivät kolme päivää jälkeen isänsä kuolon, äiti ei elänyt päivääkään. Minä asuin mieheni kanssa siihen aikaan maalla, jossa pidimme taloa. Heidän isänsä oli yksinäinen talonpoika ja eli metsätyöllä. Vahingossa kaatui puu hänen päälleen ja osui vyötaisten kohdalle, likistäen sisukset pahanpäiväisesti. Kotia saatiin tosin hengissä, mutta siellä sitten heitti henkensä; vaimo taasen samalla viikolla synnytti nämä kaksoset, juuri nämä samaset työt. Siinä vielä köyhyys, yksinäisyys; vaimo oli ypö yksin, ei ollut ämmää, ei edes mitään tyttöäkään läsnä.

"Yksin synnytti, yksin kuolikin."

"Kävin siis aamulla katsomaan naapuria, tulen tupaan, tuo raukka olikin jo jäykkänä. Mutta kuollessaan oli hän vierähtänyt tämän tytön päälle ja nurjahduttanut siten sen jalan sijoiltaan. Naapuria tuli kokoon, – ruumis pestiin, puettiin, laitettiin arkkuun ja haudattiin. Hyvät ihmiset toimittivat kaiken tuon. Lapset jäivät jälkeen. Mitäs niiden tehdä? Vaimoista olin minä ainoa, jolla oli vakainen lapsi. Ensimmäistä poikaani imetin, se oli kahdeksannella viikolla. Otin nämäkin toistaiseksi luokseni. Kylän miehet tulivat kokoon, neuvottelivat, mitä niiden piti tehdä, viimein sanoivat minulle: 'pidä sinä, Mari, näitä tyttöriepuja luonasi vähän aikaa, kunnes me pääsemme asiasta selville.' Minä imetin kerran suorajalkaisen, mutta tätä likistettyä en ruvennutkaan imettämään. En luullut sen kuitenkaan jäävän eloon. Sitten kuitenkin rupesin arvelemaan: miksipä viattoman lapsiparan pitäisi kärsimän ja menehtymän. Imetin sitäkin ja niin sekä omani että nämä kumpaisetkin ruokin rinnoillani. Minä olin nuori, väkevä ja maito oli voimakasta. Ja Jumalakin antoi niin paljon maitoa, että rinnoista yhä ulos pyrki. Kahta kerrassaan ruokin ja kolmas odotti. Kun toinen rinnasta hellitti, otin kolmannen. Jumala soi minun nämä isoiksi imettää, mutta omani laskin hautaan, kun se kävi toista vuotta. Eikä Herra sen enempää minulle lapsia suonutkaan. Varallisuus kasvoi kasvamistaan. Nyt asumme täällä myllyllä, kauppiaan luona. Palkka on iso, elämämme mukava. Lapsia vaan ei ole. Kuinkapa yksin tulisinkaan toimeen, jollei näitä lapsosia olisi! Täytyyhän minun niitä rakastaa! Nehän ovatkin elämäni ainoa ilo ja valo."

Vaimo painoi toisella kädellään ontuvan tytön rintaansa ja toisella pyyhkäisi kyöneleet poskiltaan.

Martta huokasi ja lausui:

– Oikeinpa näyttää sananlasku sanovan: "ilman isoa, ilman emoa on kyllä eloa, vaan ilman Jumalata ei ole elämätä."

Heidän puhellessaan siinä keskenään, lähti valo siitä nurkasta, jossa Mikaeli istui, ja valaisi huoneen ikäänkuin aamunkoite. Kaikki katsahivat häneen ja näkivät Mikaelin istuvan kätet polvillaan, katsovan ylös ja hymyilevän.

X

Vaimo tyttöineen lähti pois; Mikaelikin nousi penkiltään ja, pantuaan pois työnsä ja riisuttuaan esiliinansa, kumarsi isännälle ja emännälle ja lausui:

– Antakaa, haltijat, minulle anteeksi. Jumala on minulle anteeksi antanut, antakaa tekin anteeksi. Ja haltijat näkivät kirkkaan valon lähtevän Mikaelista. Ja Simo nousi, kumarsi Mikaelille ja sanoi:

– Minä näen, Mikaeli, ettet sinä ole tavallinen ihminen, eikä minulla ole oikeutta pidättää sinua eikä kysellä sinulta. Sitä ainoastaan pyydän sinua sanomaan, miksi sinä olit niin synkän näköinen, kun minä tapasin sinut ja toin kotiani ja miksi sinä, kun eukko toi ruokaa sinulle, hymyilit ja kirkastuit. Sitten, kun herra tilasi saappaita, sinä hymyilit toisen kerran ja siitä pitäen kävivät kasvosi vielä kirkkaammaksi; ja nyt, kun vaimo toi tyttöset tänne, sinä hymyilit kolmannesti ja kirkastuit kokonaan. Sano minulle, Mikaeli, miksi sinusta käy sellainen valo ja miksi sinä kolmasti hymyilit?

Ja Mikaeli lausui:

– Siksi käy kirkkaus minusta, että minä olin rangaistu, mutta nyt Jumala on antanut minulle anteeksi. Kolmasti minä hymyilin, kun minun piti saada tietää kolme Jumalan sanaa. Ja minä sainkin tiedon niistä sanoista: yhden sanan sain silloin, kuin vaimosi armahti minua, – siksi ensi kerran hymyilin. Toisen sanan sain silloin, kuin rikas tilasi saappaita, – ja minä hymyilin toisen kerran; ja nyt, kun minä näin tyttöset, minä sain tietää viimeisen, kolmannen sanan – ja minä hymyilin kolmannen kerran.

Ja Simo sanoi:

– Sano minulle, Mikaeli, minkä tähden Jumala on sinua rangaissut ja mitkä ne Jumalan sanat ovat, että minäkin ne tuntisin.

Ja Mikaeli sanoi:

– Jumala rankaisi minua sen vuoksi, että minä en totellut Häntä. Minä olin taivaan enkeli enkä totellut Jumalaa.

Minä olin enkeli ja olin taivaassa ja Jumala lähetti minut ottamaan vaimon sielua. Minä lensin maahan, katso: vaimo makaa yksin, sairaana, juuri oli synnyttänyt kaksoset, kaksi tyttöstä. Lapset kuhertavat äitinsä kainalossa, mutta äiti ei voi ottaa niitä rinnoilleen. Vaimo huomasi minut, käsitti Jumalan minut lähettäneen hakemaan hänen sieluansa, parahti itkuun ja sanoi: "Herran enkeli! Puu tappoi mieheni metsässä, hänet juuri haudattiin. Ei minulla ole siskoa, ei tättä, ei äitiä, ei ketään, jonka haltuun lapseni jättäisin; älä siis ota minun sieluani, suo minun ruokkia lapseni, kasvattaa ne ja elämän tielle saattaa. Eiväthän lapset voi elää ilman isoa, ilman emoa." Ja minä täytin äidin pyynnön; toisen lapsen asetin hänen rinnoilleen, toisen annoin hänen käsiinsä ja kohosin taivahasen Jumalan luo. Tultuani Herran tykö, lausuin: "Minä en voinut ottaa synnyttäjää äidin sielua. Puu tappoi isän, äiti synnytti kaksoset ja pyytää minua, etten ottaisi hänen sieluaan, sanoen: 'suo minun elättää lapseni, kasvattaa ne ja toimittaa elämän tielle. Eiväthän lapset voi elää ilman isoa, ilman emoa. Minä en ottanutkaan äidin sielua'." Ja Herra sanoi: "Mene ja ota äidin sielu; ja sinä saat tietää kolme sanaa: sinä saat tietää, mitä ihmisissä on, mitä ihmisille ei ole annettu ja mistä ihmiset elävät. Kun ne olet saanut tietää, niin palajat taivaaseen." Minä lensin takasin maahan ja otin äidin sielun.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.